

**TANUMS
KOMMUN**

På väg mot landets bästa skola

**Skol- och verksamhetsplan för Tanums kommuns för-
skolor och skolor**

Innehåll

STYRDOKUMENT	3
VERKSAMHETER SOM OMFATTAS AV SKOLPLANEN.....	4
VAD ÄR EN BRA SKOLA?.....	5
FRAMGÅNGSFAKTORER.....	5
LEDARSKAPET.....	6
SAMSYN PÅ UPPDRAGET	6
HÖGA FÖRVÄNTNINGAR.....	7
ARBETSMILJÖN	8
GODA RELATIONER	9

STYRDOKUMENT

Skolverksamheten är ett gemensamt ansvar för kommun och stat, för politiker och anställda. En viktig del i det gemensamma ansvarstagandet är en kontinuerlig dialog mellan dessa parter. Med den inriktningen har också Skolverket inlett en ökad kontaktverksamhet med kommunerna.

Målen för skolan formuleras på fyra nivåer:

INTERNATIONELLA mål finns uppställda genom FN:s barnkonvention och Agenda 21 som Sverige har förbundit sig att följa.

NATIONELLA mål, som skall styra skolverksamheten, anges av regeringen och riksdagen. Det statliga ämbetsverket Skolverket ansvarar för utveckling, uppföljning, utvärdering och tillsyn av skolverksamheten. Däri ingår att utöva tillsyn över att kommunerna fullföljer sina skyldigheter beträffande egentillsyn, uppföljning och utvärdering. De nationella måldokumenterna är skollag, förordningar, och läroplaner. Läroplanerna är

- *Läroplan för förskolan, Lpfö 98,*
- *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94*
- *Läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94.*

KOMMUNALA mål beskrivs i kommunens skolplan. Planen skall antas av kommunfullmäktige. Barn- och utbildningsnämnden fastställer hur kommunens ansvar för styrning, uppföljning, utvärdering, tillsyn och utveckling utformas. Nämndens uppgift är också att ge rektorsområdena¹ tillräckliga förutsättningar för att uppnå de nationella och kommunala målen. Årligen skall upprättas en skriftlig kvalitetsredovisning². En uppföljnings- och utvärderingsplan skall antas av nämnden varje år.

LOKALA mål och resurser beskrivs i den enskilda skolans arbetsplan. Förstahandsansvaret för tolkning och tillämpning av läroplanerna ligger på rektor och pedagoger. De anställda med sin professionella kompetens har ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med fastställda mål. Planen skall utarbetas under medverkan av pedagoger, annan personal, företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Arbetsplanen skall vid behov revideras varje läsår och rektor har ansvaret för att så sker. Den reviderade arbetsplanen tillställs barn- och utbildningsnämnden senast den 30 september varje år. Varje skola skall dessutom årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning, som lämnas senast den 15 februari till barn- och utbildningsförvaltningen.

De ovan nämnda måldokumenterna finns på kommunens skolor, på barn- och utbildningskontoret och på Skolverkets hemsida, www.skolverket.se

¹ I det följande gäller det som skrivs om rektorsområden även för förskoleområden. Det som benämns skolan gäller även förskolan, om inte annat anges. Benämningen elev gäller barn och vuxna inom samtliga verksamheter, om inte annat anges.

² En kvalitetsredovisning skall innehålla en bedömning av dels i vilken mån målen för utbildningen uppnåtts, dels vilka åtgärder som behövs om målen inte uppnåtts. (ur Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet, SFS 1997:702)

VERKSAMHETER SOM OMFATTAS AV SKOLPLANEN

Förskola, tidigare benämnt daghem, bedriver omsorg och pedagogisk verksamhet för ett- till femåringar utifrån Lpfö 98.

Allmän förskola för fyra- och femåringar skall omfatta minst 15 timmar per vecka och bedrivs utifrån LpFö.

Förskoleklass är en verksamhetsform för sexåringar som bedrivs utifrån Lpo 94. Barnen går antingen i en åldershomogen grupp med endast sexåringar i förskoleklass eller i åldersintegrerade grupper.

Fritidshem bedriver omsorg och pedagogisk verksamhet före och efter skoldagen samt under alla lov för barn mellan sex och tio år. Öppettiderna är desamma som förskolans. Verksamheten, som är avgiftsbelagd, bedrivs utifrån Lpo 94 och *Allmänna råd för fritidshem*. Om verksamheten endast är öppen efter skoldagen kallas detta **eftermiddagshem**.

Familjedaghem bedriver omsorg för åldrarna ett till tolv år, med mycket varierande tillsynstider – från 5 timmar per barn/vecka, till drygt 50 timmar per barn/vecka. Denna verksamhet är avgiftsbelagd. Familjedaghemmen arbetar framförallt utifrån *Allmänna råd för familjedaghem*.

Grundskola är en obligatorisk utbildningsform från år ett till och med år nio (tidigare benämndes detta *årskurs*). Grundskolan arbetar utifrån Lpo 94.

Särskolan/gymnasiesärskolan syftar till att ge barn och ungdomar som har rätt till denna skolförhållanden, individanpassad utbildning. Så långt det är möjligt skall den motsvara grundskolans och gymnasieskolans utbildning.

Gymnasieskolan i Tanum erbjuder såväl arbetsplatsförlagda yrkesförberedande som studieförberedande program. Det individuella programmet (IV) utgör en egen del av gymnasieskolan där utbildningen utformas efter elevens behov och önskemål.

Vuxenutbildningen erbjuder grundläggande och gymnasial vuxenutbildning. Inom verksamheten bedrivs också utbildning för vuxna som är funktionshindrade, svenska för invandrare, uppdragsutbildning samt högskoleutbildning på distans.

Musikskolan är delvis integrerad med den ordinarie undervisningen i grundskolan. Från år tre, eller i mån av plats även tidigare, erbjuds avgiftsbelagd undervisning, individuellt eller i grupp. Utöver musik erbjuds även kurser i bildkonst och keramik.

Vad är en bra skola?

Skolans uppdrag är omfattande och komplext men kan i huvudsak brytas ned till att omfatta två deluppdrag; fostran och lärande. Uppdraget till skolan kommer från hela samhället, för att detta långsiktigt skall kunna tryggas och utvecklas. Målen för uppdraget anges på olika nivåer och i olika styrdokument som nämnts ovan. Tanums kommun har genom beslut i kommunfullmäktige definierat skolan som ett av kommunens utvecklingsområden och angett att Tanum skall utveckla *Landets bästa skola*. Det finns många olika sätt att definiera vad som är en bra skola beroende på vilken utgångspunkt man väljer. Dessutom är det ofta svårt att mäta hur bra en skola är. Tanums kommun tar barnens och elevernas lärande, trygghet och trivsel som utgångspunkt för att avgöra vad som är en bra skola. Hur bra en skola är kan med en sådan utgångspunkt avgöras utifrån hur bra barn och elever trivs, hur väl eleverna lyckas i sina studier, i vilken omfattning de går vidare till studier och arbete efter skolan samt hur föräldrar bedömer verksamheten.

Målen för förskola och skola i Tanum är följande:

- Alla barn/elever uppger att de trivs bra eller mycket bra i förskolan/skolan
- Alla barn/elever uppger att de är trygga och att de aldrig utsätts för kränkande behandling
- Alla föräldrar bedömer att förskolan/skolan som helhet fungerar bra eller mycket bra
- Alla elever kan läsa (punkt 15 LUS) i slutet av årskurs 3
- Alla elever når målen i de nationella proven i årskurs 5
- Alla elever når målen i de nationella proven i årskurs 9
- Alla elever når målen i de nationella proven i gymnasieskolan
- Alla elever i årskurs 9 är behöriga till gymnasieskolan
- Alla elever i årskurs 9 har betyg i samtliga ämnen
- Alla elever får avgångsbetyg från gymnasieskolan inom fyra år
- Alla gymnasieelever skall börja högskola/universitet eller arbeta inom ett år efter avslutade gymnasiestudier.

Framgångsfaktorer

För att nå dessa mål krävs att verksamheten har en väl fungerande process, det vill säga att arbetet i förskola och skola är tydligt inriktat just mot målen. För att processen skall fungera krävs att en mängd förutsättningar är uppfyllda, exempelvis att verksamheten har tillräckliga ekonomiska resurser, att det finns tillräckligt med välutbildad personal, att lokaler och utemiljöer är ändamålsenliga, att skolskjutsar fungerar tryggt och säkert, att skolmaten uppskattas av eleverna, men också att personalen är frisk och mår bra och har en rimlig arbetsbörda. Det är likaså viktigt att skolans dialog med hemmen fungerar väl. Dessa förutsättningar är viktiga i sig men inte att betrakta som självändamål, utan som medel för att nå målen för *Landets bästa skola*.

Det som avgör om processen fungerar är huruvida det finns en tydlig gemensam färdriktning, vilket i sin tur beror på att ett antal faktorer samverkar på ett positivt sätt.

Forskning om framgångsrika skolor är ganska enig om att vissa faktorer är gemensamma för att en skola skall lyckas. I denna skolplan definieras dessa faktorer på följande sätt:

1. Ledarskapet
2. Samsyn på uppdraget
3. Höga förväntningar
4. Arbetsmiljön
5. Goda relationer

I det följande definieras var och en av framgångsfaktorerna och bryts ner till det vardagliga arbetet. Dessutom anges för varje framgångsfaktor hur man utvärderar att den fungerar i praktiken genom enkäter, systematiskt arbetsmiljöarbete etc.

1. Ledarskapet

Ledarskapet har en alldeles avgörande betydelse för en skolas möjlighet att bli framgångsrik. Ledarskapet innefattar olika nivåer alltifrån politisk ledning och förvaltningsledning till rektors och pedagogers ledning. Det som gäller för ledare och medarbetare gäller därför även för lärare och elev.

Ett gott ledarskap är ett tydligt ledarskap som bygger på förmågan att se och bekräfta medarbetarna och förmågan att kunna kommunicera tydligt med dem. Som ledare utgör man en förebild och måste därför leva som man lär. Ledaren är tillgänglig för sina medarbetare genom att vara närvarande i vardagen inom vissa tydliga gränser. En bra ledare kan inte alltid vara tillgänglig för alla – det leder till dålig kvalitet i tillgängligheten. För att kunna vara tillgänglig behöver man kunna prioritera och delegera arbetsuppgifter till medarbetare – något som även skapar möjlighet till delaktighet. Att i det dagliga arbetet kunna förtydliga och diskutera verksamhetens mål med medarbetare, enskilt och i grupp, är en viktig förmåga liksom förmågan att samla en grupp mot gemensamma mål. Som ledare kan man inte alltid vara alla till lags; man måste ibland våga ta beslut som går mot medarbetares vilja och stå för dessa beslut. Medarbetarna har ett särskilt ansvar i att möjliggöra ledarskapet genom att inför ett beslut tydligt lägga fram sina synpunkter och solidariskt sluta upp bakom fattade beslut. En bra ledare skapar goda strukturer för verksamheten och låter alla medarbetare utvecklas och bidra med sina kompetenser. Medarbetarna skall känna att de vågar pröva nya vägar och att de vågar misslyckas. Förtroende och tillit är nyckelord. Prestigelöshet, värme och humor är värdefulla ledaregenskaper.

En viktig förutsättning för att ett gott ledarskap skall kunna utövas är att ledningsresursen är dimensionerad så att antalet verksamheter och underställda är rimligt. Ledarskapet måste också ges verktyg för att kunna anpassas till olika situationer, till exempel genom kompetensutveckling. Det är också viktigt att rätt personer rekryteras till ledare, det vill säga personer med lämpliga personliga egenskaper och med adekvat utbildning. Viktiga verktyg för att utöva ledarskap är väl fungerande arbetsplatsträffar, medarbetarsamtal och lönesamtal.

Det yttersta målet för ledarskapet är att det skall utveckla medarbetarnas förmåga att ta ansvar och leda sig själva.

Utvärdering av ledarskapet

Varje år skall kommunens Arbetsmiljö- och hälsoenkät genomföras på samtliga arbetsplatser. I denna finns särskilda frågor relaterade till ledarskapet. I den årligen återkommande föräldraenkäten finns frågor om förtroende för skolans ledning. Medarbetarsamtal skall hållas varje år med alla medarbetare. I medarbetarsamtalet skall ledaren bland annat stämna av hur ledarskapet uppfattas av varje medarbetare och vad som kan utvecklas. Resultaten skall kommuniceras till förvaltningschefen.

2. Samsyn på uppdraget

Förskolans och skolans uppdrag regleras genom de nationella och lokala styrdokumenterna. Dessa är naturligtvis bindande eftersom de delvis är lagar och förordningar och kan inte ersättas med privata agendor. För att alla i verksamheten skall nå samsyn på uppdraget, krävs gemensam kompetensutveckling och en kontinuerlig pedagogisk diskussion i vardagen som successivt formar och håller den gemensamma tolkningen levande. Särskilt viktiga delar att nå samsyn kring är värdegrunden, förhållningssätt, kunskapssyn och bedömning.

Förhållningssättet skall präglas av respekt mellan barn/elever, mellan de vuxna samt mellan de vuxna och barn/elever. De vuxna skall utgöra positiva förebilder och stå för ett gott värdskap gentemot barnen/eleverna genom att se och respektera människan i mötet.

Kunskapssynen skall präglas av tilltro till människans inneboende förmåga och lust att lära. Kunskap byggs av den lärande och kommer därför att se olika ut för olika individer. Vi skall se denna mångfald som positiv och inrätta det pedagogiska arbetet så att det stödjer varje individs kunskapsbygge. Därför måste arbete som bygger på att alla skall göra samma saker ersättas av ett entreprenöriellt arbetssätt, d v s ett arbetssätt där varje barn/elev ges möjlighet och ansvar att utveckla och ta tillvara sina intressen och förmågor inom ramen för styrdokumentens målformuleringar. Särskild vikt skall här läggas vid att motverka begränsande traditionella genusmönster samt att ge alla likvärdiga möjligheter oavsett sociala eller etniska bakgrundsfaktorer.

Kunskapsutvecklingen skall stödjas och följas upp med *formativ bedömning* samt dokumenteras genom någon form av *portfolio* och *individuella utvecklingsplaner*. Ett gemensamt, professionellt och tydligt språk för denna dokumentation skall användas för att ge eleven bättre möjlighet att se och tänka kring sitt eget lärande, vilket är basen för ett reellt *elevinflytande*. Detta ökar också tydligheten i informationen till föräldrarna om deras barns kunskapsutveckling.

För diskussion och kompetensutveckling i dessa frågor skall ledningen tydligt definiera tid på central och lokal nivå.

Samsynen på uppdraget måste råda på alla nivåer, den politiska, förvaltningsledningen och på verksamhetsnivå i kommunens alla skolor och förskolor. Det är därför viktigt att uppdraget definieras på varje nivå, så att alla ser och förstår sin del i helheten. För att denna helhet skall bli tydlig för alla skall också organisation och fördelning av resurser redovisas av ledningen.

Förskola, grundskola och gymnasieskola är länkar i samma utbildningskedja. Det skall därför finnas en samsyn och en röd tråd genom utbildningskedjan. En viktig förutsättning för detta är att överlämnandet mellan förskola och skola, mellan skolans stadier och mellan grundskola och gymnasieskola sker på ett väl underbyggt sätt med enhetlig dokumentation. Gemensam kompetensutveckling och tid för verksamhetsövergripande möten är andra viktiga förutsättningar.

Som stöd för samsynen skall gemensamma eller likartade policydokument finnas som säkerställer en likvärdig verksamhet över kommunen liksom gemensamma enkäter för uppföljning och utvärdering. Exempel på sådana dokument är *likabehandlingsplan*, *åtgärdsprogram*/ *handlingsplan* och *ordningsregler*.

Utvecklingsledaren är i detta sammanhang central. Dennes uppgift är bland annat att genom lärande samtal i arbetslag och med ledning förankra och implementera en kommunövergripande samsyn på uppdraget. I dessa delar har utvecklingsledaren därför ett mandat som är överordnat de enskilda rektorernas. Utvecklingsledaren skall också säkerställa att kvalitetsarbetet är likvärdigt inom kommunens förskolor och skolor. Genom möjligheten till *kollegial utvärdering* i samarbete med de övriga V8-kommunerna kommer Tanums förskolor och skolor även att säkerställa utveckling och likvärdighet i ett regionalt perspektiv.

3 Höga förväntningar

Attityden hos personalen har stor betydelse för barnens och elevernas utveckling. Om alla tydligt ger uttryck för att man tror på varje individs möjlighet att lyckas, oavsett bakgrundsfaktorer som ligger utanför skolan, så kommer fler att lyckas. Förskolans och skolans uppdrag är att stödja alla

barns och elevers lärande och sociala utveckling på ett sådant sätt att alla kan nå målen. Nivån för betyget *Godkänt* är formulerad så att i princip alla skall kunna nå den. För att ge alla samma möjlighet att lyckas, måste alla behandlas olika och organisationen av det pedagogiska arbetet kan aldrig vara statisk utan måste hela tiden vara så flexibel att den förändras utifrån olika individers och grupperns behov.

I en verksamhet som präglas av höga förväntningar och stor tilltro till barnens och elevernas förmåga har medarbetarna också höga förväntningar på varandra. Man arbetar med positiva målbilder, ser möjligheter snarare än hinder och koncentrerar sig på faktorer man kan påverka i stället för att lägga lösningen på problem utanför verksamheten. I det pedagogiska arbetet ger man barn och elever positiv, stödjande återkoppling för att stärka självförtroendet och tillämpar samma förhållningssätt gentemot varandra.

Vi definierar inte höga förväntningar på samma sätt som höga krav. Höga förväntningar innebär för oss att man har en positiv tilltro till andras egen drivkraft och förmåga till utveckling. Det är denna drivkraft som skall stödjas i det pedagogiska arbetet genom ett entreprenöriellt förhållningssätt. Samtidigt måste skolan naturligtvis vara tydlig med vilka mål barn och elever skall sträva mot. För att rätt kunna stödja lärandet måste elevernas utveckling socialt och kunskapsmässigt kartläggas, dokumenteras och följas upp på ett professionellt och enhetligt sätt genom hela skolsystemet. Personalen använder ett gemensamt professionellt språkbruk i sin kommunikation om uppdraget. Det är viktigt att slå fast att våra förväntningar skall vara höga både avseende kunskaper och social förmåga. Därför måste stort utrymme ges till dagliga samtal om värdegrundsfrågor i och utanför undervisningen.

Utvärdering av höga förväntningar

Enhetligt utformade årliga elev- och föräldraenkäter skall genomföras där frågor skall belysa hur verksamheten arbetar med höga förväntningar och ett stödjande arbetssätt. Vidare skall elevens tilltro till sin egen förmåga behandlas i specifika påståenden, till exempel: Jag vet att jag är bra på..., Jag tror att jag kommer att klara mitt skolarbete, Jag tror att jag kommer in på gymnasiet, Jag kommer att skaffa mig ett arbete.

4. Arbetsmiljön

Den fysiska och psyko-sociala arbetsmiljön för barn/elever och personal byggs av allas delaktighet och gemensamma ansvar – vi är varandras arbetsmiljö. Självfallet vilar ett särskilt ansvar även här på rektor. Denne skall skapa strukturer och förutsättningar för ett systematiskt arbetsmiljöarbete med barn/elever och personal och måste därför ha tillräckliga kunskaper om den lagstiftning och de kommunala riktlinjer som reglerar detta område.

Bra verksamhet kräver god ordning. Risker som kan finnas inbyggda i arbetsmiljön måste upptäckas och elimineras. Den fysiska miljön skickar också signaler om hur verksamheten fungerar. En miljö som är väl anpassad för verksamheten, väl underhållen och välstädad, där teknisk utrustning och läromedel är av god standard talar om för besökaren att verksamheten är viktig och prioriterad, att man bryr sig om varandra och tar ansvar för den gemensamma miljön. En skräpig, sliten och nedklottrad miljö talar om att den verksamhet som bedrivs där inte är viktig, att de som vistas där inte tar ansvar och att det alltså är godkänt att inte bry sig och att till och med aktivt förstöra och sabotera. Detta handlar inte om att alla lokaler och all utrustning måste vara nya eller dyra. Det handlar istället om att man i det dagliga arbetet ständigt uppmärksammar den gemensamma miljön, så att det blir självklart för alla att den är viktig och måste vårdas. Detta blir en del av värdegrunden och förhållningssättet. Viktiga grundförutsättningar i detta arbete är bland annat:

- Rutiner för rapportering och uppföljning av olycksfall och tillbud
- Väl fungerande kontakter med fastighetsavdelningen
- Egna rutiner och ordningsregler på skolan och förskolan
- Fungerande elevinflytande genom elevråd och elevskyddsombud
- Tillgång till material, läromedel, institutioner etc av god standard
- Väl fungerande lokalvård

Ett gott psykosocialt klimat innebär delaktighet, trygghet, tillit och högt i tak. Värdegrunden kommer till uttryck i förhållningssätt och handling i vardagen. Den gyllene regeln att behandla andra så som man själv vill bli behandlad är i sin enkelhet mycket tänkvärd. Vi är förebilder för barn/elever men också för varandra. Viktiga exempel på förebildligt beteende är:

- Att vara ärlig och uppriktig med värme och omtanke
- Att alltid tala till och med den person som berörs, inte om den personen med andra
- Att ge utrymme för glädje och lust i lärande och arbete
- Att ha fokus och intresse riktat mot den man talar med
- Att se olikheter och mångfald som en tillgång
- Att ge uttryck för att det är tillåtet att misslyckas – vi lär av våra misstag
- Att visa barn/elever och medarbetare respekt
- Att kunna ta och ge konstruktiv kritik
- Att ha höga förväntningar på varandra

Viktiga redskap för rektor att ge förutsättningar för en god arbetsmiljö är medarbetarsamtal där medarbetaren blir sedd och bekräftad men också kommunikation i vardagen. För att kunna kommunicera i vardagen måste rektor vara närvarande och tillgänglig. En närvarande chef har även bättre förutsättningar att följa upp medarbetarnas arbetsbelastning och arbetstid.

Det som gäller för rektor ovan gäller även för pedagogerna i deras roll som ledare. Utvecklingsamtal och stödjande samtal i vardagen, närvaro och tillgänglighet för eleverna skapar goda relationer och trygg miljö.

Utvärdering av arbetsmiljön

I kommunens Arbetsmiljö- och hälsoenkät finns särskilda frågor relaterade till arbetsmiljön. I den årligen återkommande föräldraenkäten finns frågor om fysisk och psyko- social arbetsmiljö. I elevenkäten ställs frågor om trivsel, trygghet och inflytande. Medarbetarsamtal skall hållas varje år med alla medarbetare. I medarbetarsamtalet skall ledaren bland annat stämna av hur arbetsmiljön uppfattas av varje medarbetare och vad som kan utvecklas. Resultaten skall kommuniceras till förvaltningschefen.

5. Goda relationer

Eftersom skolan har ett uppdrag från samhället är det väsentligt att vi arbetar för funktionella och professionella relationer till aktörer utanför skolan såsom föräldrar, näringsliv, vård och omsorg, Försäkringskassa, Arbetsförmedling etc. Detta kan ske genom nätverk och kontaktpersoner som skapar förutsättningar för en kontinuerlig dialog. Detta är särskilt viktigt eftersom vi måste inse att skolans och förskolans kompetens inte kan vara heltäckande. Ibland är det mest professionellt att ta hjälp av utomstående aktörer, såsom Individ – och familjeomsorg, BUP, etc.

Relationerna till hemmen

Föräldrars engagemang och intresse är viktiga resurser för en skolas positiva utveckling. Det är därför viktigt att föräldrar ges möjlighet till delaktighet i verksamheten inom förskola och skola, så att vi kan ta vårt gemensamma ansvar för barnens/elevernas utveckling till harmoniska och kompetenta samhällsbyggare. Detta inflytande skall säkerställas genom den årliga föräldraenkäten, föräldramöten och utvecklingssamtal, och bör kompletteras genom skolråd, föräldraråd eller liknande. Sådana representativa råd förutsätter att föräldrar ger varandra mandat och möjlighet till information och kommunikation. Bilderna av vari inflytandet består kan variera mellan olika föräldrar och mellan föräldrar och förskola/skola. Det är därför nödvändigt att föra en levande dialog om föräldrainflytande, vad som är föräldrarnas ansvar och vad som är förskolans/skolans ansvar.

Föräldrainflytandet är i första hand kopplat till det egna barnet och dess sociala och kunskapsmässiga utveckling. De viktigaste kanalerna för detta inflytande är utvecklingssamtalen och den tydliga dokumentation som är kopplad till dessa, någon form av portfolio samt individuell utvecklingsplan. Det är givetvis varje förälders ansvar att uppfostra sitt barn enligt de samhälleliga värderingar som bland annat kommer till uttryck i styrdokumentet för förskola och skola, liksom att ge barnet goda fysiska förutsättningar genom kost och vila. Förskolans och skolans uppdrag är att bygga vidare på de goda grunder som lagts i hemmet och leda och stödja barnet/eleven i lärandet och den sociala utvecklingen. För detta är personalen utbildad och kompetent, varför föräldrar skall ha höga förväntningar på deras förmåga att planera, genomföra och utvärdera verksamheten liksom på deras förmåga att på ett professionellt sätt förklara vad de gör och varför. Skolans organisation såsom lokalisering av skolor, klassorganisationer, gruppindelningar, tjänstefördelning, schema etc är områden som verksamheten har all beslutanderätt över. Givetvis skall dock skolan/förskolan föra en god dialog med hemmen även kring dessa frågor.

För att stärka det förebyggande samarbetet mellan hemmen och förskola/skola skall *Familjecentralen* bland annat erbjuda föräldrastödkurser återkommande under barnets uppväxt och skolgång. Dessa kurser skall stödja föräldrarna i deras roll och bland annat behandla gränssättningsproblematik.

Skola/omvärld

Förskola och skola skall ge barn och elever verktyg för att kunna skapa ett gott liv med allt vad detta innebär: goda kunskaper, väl utvecklad social förmåga, kritiskt tänkande, trygghet, hälsa, förmåga att utöva och ta del av kulturen etc, men också de verktyg som behövs för ta en aktiv del i samhällsbygget.

Skola och förskola skall därför också vara integrerade delar i samhället, eftersom det är samhället som ger oss vårt uppdrag genom de demokratiskt beslutade styrdokumentet. Uppdraget är att betrakta som en beställning av kompetenser som är nödvändiga för att medborgarna i framtiden skall kunna utveckla samhällsbygget i önskvärd riktning. Dessa kompetenser innefattar både traditionell bildning och faktakunskaper men också förmågan att analysera, dra slutsatser och bilda ny kunskap. I äldre styrdokument definierades kunskap som reproducerbara fakta utifrån det dåtida samhällets behov. Det moderna samhället bygger på mångfald och att människor har olika kunskaper. Det är förmågan att tillsammans med andra bilda ny kunskap genom att var och en bidrar med sin specifika kompetens som är avgörande. För detta krävs även en mängd sociala förmågor såsom respekt för andra människor och deras tankar och värderingar, förmåga att ta ansvar, självkänsla och självförtroende.

Skolan är en mycket speciell miljö, där stora åldershomogena grupper samlas på ett sätt som inte sker någon annanstans i samhället. Detta ger goda möjligheter att bygga upp det sociala nätverk

man behöver genom livet. Det innebär dock även svårigheter och begränsningar. Speciella kulturer kan utvecklas som utgör ett hinder när eleverna så småningom skall gå vidare in i vuxenlivet; värderingar och beteenden som fungerade i skolmiljön kanske inte fungerar i yrkeslivet. Skolan skall därför stödja barn och elever i att utveckla attityder och beteenden som är önskvärda även utanför skolan. En nyckel till detta är att de vuxna tidigt ger barnen ett reellt ansvar för sitt lärande och att detta ansvar ökar med barnets ålder. En intressant infallsvinkel kan man få om man ställer sig frågan: Hur hade vi organiserat förskola och skola med nuvarande uppdrag om skolhusen inte fanns och lärandet måste ges andra former integrerat i de olika samhällsmiljöer som skolan skall undervisa om?

Förskola och skola i Tanum skall på ett systematiskt sätt förbereda barn och elever för samhällsliv och yrkesliv genom att tidigt introducera entreprenöriella metoder som uppmuntrar självförtroende, ansvarstagande och kreativitet. Vi skall vara öppna mot det omgivande samhället och använda dess resurser genom att ta in representanter därifrån i våra verksamheter men också själva besöka dem. En särskild *Studie- och yrkesvägledningsplan* skall finnas som tydliggör detta arbete i alla åldrar i systemet – skola/omvärld får inte endast vara en fråga för högstadiet och gymnasiet. I *SKA-rådet* diskuterar representanter för skola och arbetsliv former och metoder för samarbetet.

Utvärdering av goda relationer

I enkäten skall föräldrarna värdera hur kontakten med och inflytandet över skolan/förskolan fungerar. *SKA-rådets* handlingsplan skall årligen utvärderas. Skolan skall följa upp hur avnämarna ser på de kunskaper, värderingar och attityder eleverna har när de lämnar skolan.